

LAUSUNTO

15.08.2025

HVK/2025/01020-2

Lausuntopyyntö VN/14214/2025

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle apteekkilouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi ja siihen liittyviksi asetusmuutosehdotuksiksi

Huoltovarmuuskus (HVK) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

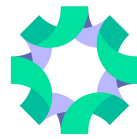
HVK:n tehtävänä on kehittää julkisen sektorin ja elinkeinoelämän yhteistoimintaa huoltovarmuuden näkökulmasta (Laki Huoltovarmuuskuksesta 1390/1992, 6 §). Lisäksi HVK:n tehtävänä on mm. edistää sekä seurata ja sovittaa yhteen viranomaisten valmiutta ohjata maan talouselämää poikkeuksellisissa oloissa sekä ylläpitää valtion varmuusvarastoja (Valtioneuvoston asetus Huoltovarmuuskuksesta 455/2008 1§). Sosiaali- ja terveydenhuollon materiaalin huoltovarmuus perustuu pitkälti kansainvälisiin markkinoihin ja tuontiin. Valtioneuvoston päätöksen huoltovarmuuden tavoitteista (568/2024) mukaisesti huoltovarmuus perustuu muun muassa lääkkeiden, hoitotarvikkeiden ja lääkinnällisten laitteiden saatavuuteen.

Huoltovarmuuskus sekä sen ylläpitämä huoltovarmuusorganisaatio tukee sosiaali- ja terveydenhuollon varautumistyötä, ylläpitää materiaalsen varautumisen tilannekuvaa ja koordinoi yksityisen sektorin osallistumista varautumiseen pooli- ja yritysverkoston kautta. HVK ylläpitää valtion varmuusvarastoja ja tekee tiivistä yhteistyötä STM:n kanssa.

Tässä roolissa HVK on perehtynyt lausuntomateriaaliin ja esittää lausuntonaan seuraavat keskeiset näkökohdat:

1. Esityksen yleisarvio

HVK pitää pääsääntöisesti hallituksen tavoitetta turvata lääkkeiden saatavuus, huoltovarmuus ja säilyttää maanlaajuinen apteekkiverkosto kannatettavana. Esitetyn lain muutosten osalta ei suoraan voida todeta olevan huoltovarmuutta vaarantavaa vaikutusta, mutta välillisiä vaikutuksia pitkän ajan kuluessa ei voida sulkea pois.

Apteekkien oikeus poiketa lääkemääräyksestä ja korjata lääkemääräyksien ilmeisiä virheitä

Tämä ehdotus on kannatettavaa, sillä lääkealan ammattihenkilökunnalla on riittävä koulutus ja ehdotettu muutos vähentää hallinnollista työtä niin yksityisellä kuin julkisella sektorilla.

Vaikutukset lääke-markkinaan ja maantieteellisesti kattavaan ammattihenkilökuntaan

On keskeistä varmistaa kokonaistaloudellinen arvio ja ehdotettujen muutosten yhteisvaikutukset. Välillisiä vaikutuksia Suomen huoltovarmuudelle voisi muodostaa lääkkeiden hinnoittelun ja sitä kautta markkinoiden houkuttelevuuden heikentymisen osalta.

Yhtäältä välillisiä vaikutuksia huoltovarmuudelle voisi muodostaa apteekkiverkoston kohdistuvat taloudelliset yhteisvaikutukset, mikäli ne heikentävät apteekkiverkostoa eli sitä kautta myös reseptilääkkeiden jakeluverkostoa ja saatavuutta. Lääkehuoltovarmuus perustuu lisäksi maantieteellisesti kattavaan henkilöstö resursseihin.

Yhteisvaikutusarvio korostuu

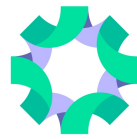
Suomen lääkehuollon kokonaisturvallisuuden kannalta yksityisellä sektorilla on merkittävä rooli terveydenhuollon palvelujen sekä erityisesti materiaalsen varautumisen turvaamisessa erityisesti kriisi – ja poikkeusoloissa. Toimiva apteekkiverkosto on edellytys julkisen sektorin toimivuudelle.

Mikäli apteekkien kannattavuus erityisesti maantieteellisesti harvaan asutuilla alueilla heikentyy kannattamattomaksi, voi lääkkeiden tavoitettavuus jopa kasvattaa julkisen terveydenhuollon menoja ja tavoitteena oleva säästötavoite jäädä oletettua heikommaksi. Yksilön lääke-saatavuuden heikentyminen tai yksilön lääkkeiden hankinnasta kokonaan luopuminen kuormittaa julkista terveydenhuoltoa ja voisi lisätä sairaalan päivystykseen hakeutumista.

Vähittäiskauppanavaan ehdotettu itsehoitolääkevalikoima

Vähittäiskauppanavaan ehdotettu itsehoitolääkevalikoima ei lähtökohtaisesti tässä vaiheessa kohdistu huoltovarmuuden kannalta kriittisiin lääkevalmisteisiin tai velvoitevarastoitaviin valmisteisiin, joten suoria vaikutuksia Huoltovarmuuskuskeskukselle ei ole nähtävillä.

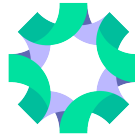
Pohjoismaissa itselääkehoitovalmisteita on ollut vähittäiskaupoissa kaupan jo jonkin aikaa. Muutoksessa on hyvä huomioida jo tiedossa olevat Pohjoismaiset opit. Lisäksi vuodesta 2009 lähtien Ruotsi on tukenut harvaan asutuilla alueilla sijaitsevia apteekkeja maaseutukijärjestelmällä varmistaa lääkkeiden saatavuuden näillä alueilla.

Johtopäätökset ja suositukses jatkovalmisteluun

HVK esittää, että asian jatkovalmistelussa otetaan huomioon vielä seuraavat näkökohdat:

- Apteekkien oikeus poiketa lääkemääräyksestä ja korjata lääkemääräyksien ilmeisiä virheitä on kannatettavaa hallinnollisen työ määrän vähentämiseksi ja palvelun nopeuttamiseksi
- Muutosten mahdolliset yhteisvaikutukset apteekkiverkoston ja sitä kautta lääkkeiden jakeluverkoston erityisesti harvaan asutuilla alueilla tulee huomioida
- Toimivat lääke markkinat ja markkinoiden houkuttelevuuden säilyttäminen ovat Suomen huoltovarmuuden perusta
- Riittävä ammattihenkilökunnan saavutettavuus ja henkilöstöresurssit on turvattava maantieteellisesti
- Pohjoismaissa jo saadut kokemukset ja opit olisi hyödynnettävissä koskien lääkkeiden itsehoitovalmisteiden vapauttamisessa vähittäiskauppoihin
- Suoria vaikutuksia Suomen huoltovarmuuteen ei ole nähtävillä itsehoitovalmisteiden vapauttamisesta nyt annetun esityksen pohjalta

HVK/2025/01020-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: